

Käibemaksuseaduse muutmise seaduse eelnõu seletuskiri

I Sissejuhatus

Käesoleva eelnõuga kaasajastatakse käibemaksuseadust, mis tagab toidukaupade kättesaadavuse elanikele. Suureneb maapiirkonna mikro- ja väikeettevõtete turul tegutsemise vabadus. Riigil suureneb laekumine riigieelarvesse käibemaksu osas.

Kehtiva õiguse kohaselt kohaldatakse Eestis toiduainetele käibemaksu täismäära (24%), ilma soodusmäärata. Sarnane olukord — kus toidule soodusmäära ei rakendata — valitseb Euroopa Liidus veel vaid üksikutel juhtudel: Taanis, kus soodusmäära ei ole ühelegi kaubagrupile, ning suuresti ka Bulgaarias (20%) ja Leedus (21%), kus tavapärase toidupoe kaup jääb samuti täismäära alla.

Valdav enamik liikmesriike kohaldab toidule siiski soodusmäära, näiteks Madalmaad 9%, Saksamaa 7%, Prantsusmaa 5,5%, Poola 5% ja Soome 13,5% (alates 1. jaanuarist 2026); ka Euroopa Liitu mittekuuluv Norra rakendab toidule püsivalt 15% määra.

Viimasel ajal on mitu riiki liikunud toidu käibemaksu langetamise suunas just kõrgete toiduhindade leevendamiseks — Rootsi vähendas 2026. aasta aprillist toidu käibemaksu senise 12% asemel 6%-le ning Läti kehtestas mitmele põhitoiduainele (leib, piim, kodulinnuliha, munad, kohalikud puu- ja juurviljad) 21% asemel 12% määra.

Eelnõuga kavandatud 9% määr ei ületaks Euroopa Liidu praktikas laialt kasutatavaid soodusmäära tasemeid.

Seaduse vastuvõtmiseks on vajalik Riigikogu koosseisu häälteenamus.

II Seaduse eesmärk ja eelnõu sisu

Kehtivas seaduses on toiduainete käibemaksu määr 24%. Toiduainete hinnatõusu pidurdamiseks on vajalik langetada käibemaksumäära 9%-le.

Toiduainete käibemaksu määra langetamine suurendab toidu kiiremat turule jõudmist ning taskukohast hinda tarbijale.

Käibemaksu langetamine ei vähendada toidu kvaliteeti ega toiduohutust. Pigem suurendab konkurentsitingimustes tarbija valikut. Soodsama hinnaga suureneb ka tarbimine ja paranevad tervisliku toitumise eeldused.

III Eelnõu terminoloogia

Eelnõu ei sisalda uusi, vähetuntud ega võõrkeelseid termineid.

IV Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu ei ole seotud Euroopa Liidu õigusega.

V Seaduse mõjud

Eelnõu seadusena vastuvõtmisel tekib mikro- ja väikeettevõtetel kindlus ja paindlikus majandustegevuse parandamiseks. Käibemaksu alandamine muudaks toidukaubad kauplustes odavamaks, ergutaks tarbimist ja aktiveeriks kasvatajaid.

VI Seaduse rakendamiseks vajalikud kulutused ja seaduse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõu rakendamisega ei kaasne riigile täiendavaid lisakulusid.

Algatab Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon

14.09.2026

Helle-Moonika Helme

Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsiooni aseesimees